

ABC Vid föräldrarnas separation

Målsättningar:

Ge grundläggande information gällande hur barnets vårdnad, boende, umgänge och underhåll kan ordnas efter separationen

Innehåll:

Allmänna termer

Ansöka om skilsmässa

Barnets vårdnad

Umgänge

Barnets underhåll

Statistikuppgifter om familjer med en förälder

Allmänna termer

- **Närförälder** – den förälder barnet är skriven hos
- **Umgängesförälder** – den förälder barnet inte är skriven hos
- **Underhållsbidrag** – en månatlig summa som den träffande föräldern betalar
- **Underhållsstöd** – det stöd FPA betalar månatligen om underhållsbidrag inte betalas
- **Umgängesrätt** – Barnets rätt att träffa sin umgängesförälder
- **Ensamvårdnadshavare** – närföräldern som har ensam vårdnad

Ansöka om skilsmässa

- Ansökan i två skeden
 - Makarna kan ansöka tillsammans eller skilt genom att lämna i en ansökan till tingsrätten i endera makens hemkommun
 - Betänketiden börjar efter första ansökan
 - Om den slutgiltiga skilsmässan kan ansökas tidigast sex månader från den första ansökan
- Äktenskapsskillnad på basen av särboende
 - Utan betänketid om makarna bevisligen har bott skilt sammanlagt två år
- Den ena maken kan inte hindra skilsmässan och någon skyldig söks inte

Barnets vårdnad

Barnets vårdnad, boende, umgänge och underhåll efter separationen

- Föräldrarna kan avtala sinsemellan och socialnämnden kan fastställa om avtalet är i enlighet med barnets bästa
- Om avtal inte nås, kan tingsrätten avgöra
- Barnatillsyningsmannen har inte beslutanderätt, erbjuder endast förhandlingshjälp

Vårdnad

- **Gemensam vårdnad**
 - Båda föräldrarna är barnets vårdnadshavare
 - Om barnet föds inom äktenskapet, är båda föräldrarna automatiskt vårdnadshavare
- **Ensam vårdnad**
 - Bara den ena föräldern är barnets vårdnadshavare
- **Gemensam vårdnad med uppgiftsdelning**
 - Tingsrätten kan dela upp vad vårdnadshavarna kan besluta om

Vårdnadshavarna beslutar tillsammans om barnets

- Namn
- Boplats
- Religion
- Hälso- och sjukvårdsingrepp
- Undervisning
- Pass
- Modersmål

Om vårdnaden

- Vårdnadshavaren har rätt att få uppgifter om barnet av myndigheter
- Vårdnadshavaren ansvarar för användning av barnets egendom, t.ex. bankkonto
- Gemensam vårdnad påverkar inte underhållet eller umgänget, utan dessa avtalas separat
- Vårdnad innebär beslutanderätt, inte praktiskt omvårdnadsansvar
- Endast närföräldern är berättigad till barnbidragets ensamförsörjartillägg från FPA, fastän föräldrarna har gemensam vårdnad

Umgänge

Umgängesavtal

- Definierar hur mycket barnet är hos umgängesföräldern och hur den praktiska omvårdnaden fördelas
- Avståndet mellan hemmen, föräldrarnas arbetstider (t.ex. skiftesarbete), barnets ålder och behov osv. kan påverka avtalet innehåll

- Föräldrarna kan fritt avtala sinsemellan
- Skriftliga avtal måste inte göras upp
- Första avtalet rekommenderas att göras upp tidsbundet för en viss tid
- Endast umgängesföräldern kan få utkomststöd för umgängeskostnader

Stödda träffar

- ordnas så att en tredje person är närvarande
- t.ex. närföräldern, mor-/farförälder, lekpark, barnets hobbyverksamhet eller träffplats
- Umgängesföräldern behöver stöd i barnets omvårdnad
- Lagen förutsätter att närföräldern främjar barnets kontakt med umgängesföräldern

Exempel på umgängesavtal

Barnet har rätt att träffa sin mamma:

- Jämna veckor från torsdag till måndag, avhämtning och lämning på daghemmet på torsdag kl. 18.00 och på måndag innan kl. 9.00
- Varannan jul 23.12 kl. 18.00 – 25.12 kl. 18.00 fr.o.m. år 2010
- Under sommarlovet fyra veckor i två veckors perioder, föräldrarna meddelar om tidpunkterna senast 30.4 vart annat år
- En vecka på vintern, föräldrarna meddelar om tidpunkten senast 30.10 vart annat år

Växelvist boende

- Barnet bor nästan lika mycket hos vardera föräldern, t.ex. vecka-vecka
- Barnet kan endast ha en officiell hemadress, växelvist boende innebär i praktiken samma sak som omfattande umgängesrätt
- Förutsättningar:
 - Hemmen är nära varandra
 - Föräldrarna har förmåga och vilja att ta hand om barnet
 - Samarbetet mellan föräldrarna fungerar, separationskrisen är bearbetad

Verkställande av barnets boende och umgängesrätt

- Om barnet inte kommer till en skriftligen överenskommen träff eller

- Om barnet inte återlämnas som avtalat till närföräldern (och barnets boende är officiellt fastställt)
- Föräldern kan ansöka om verkställande av boende eller umgängesrätt via tingsrätten

Verkställandets process

- Föräldern ansöker om verkställande från tingsrätten, som kan beordra medling
- Medlaren skriver en medlingsberättelse senast inom en månad
- Tingsrätten beslutar om den förälder som har brutit avtalet ska återlämna barnet med vite eller om utmätningsmannen ska avhämta barnet

Om vårdnads- och umgängesbeslutet är nytt

- högst tre månader gammalt
- Föräldern kan kräva verkställande direkt från utökningsmyndigheten
- Det samma gäller i akuta kapningssituationer

Barnets underhåll

- Föräldrarna svarar för barnets underhåll enligt sin underhållsförmåga
- I uträkningen uppskattas barnets behov och föräldrarnas inbördes underhållsförmåga och eventuella umgängesavdrag
- Justitieministeriet har publicerat en anvisning som stöd för uppskattningen: <http://www.om.fi/omju20072.htm>

Barnets behov av underhåll

- Allmänna kostnader:
 - 0-6-åringar 303 euro/mån
 - 7-12-åringar 353 euro/mån
 - 13-17-åringar 476 euro/mån
- Särskilda kostnader:
 - Andel av boendekostnader (1 barn 23%, 2 barn 19%/barn, 3 barn 16%/barn osv.)
 - Dagvårdskostnader
 - Annat (eftermiddagsverksamhet, barnets försäkringar, särskilda hobbykostnader, särskilda hälsovårdskostnader etc.)

Avdrag från barnets behov av underhåll:

- Barnbidrag
- Barnets förvärvsinkomster (ifall barnet arbetar på heltid eller får pension, inte endast sommarförtjänster etc.)
- Barnets kapitalinkomster och förmögenhet (ytterst sällan och på stränga villkor)

Föräldrarnas underhållsförmåga

Nettoförvärvsinkomster

- Löneinkomster
- Inkomster från näringsverksamhet
- Pensionsinkomster
- Sociala förmåner
- Barnbidragets ensamförsörjartillägg
- Kapitalinkomster och dividender
- Andra inkomster
- Föräldrarnas annan än till grundskyddet tillhörande egendom (egen bostad, bil, som är nödvändig för jobbet osv.) på vissa grunder

Avdrag från underhållsförmågan

- Allmänna kostnader 609 euro (eller 513 euro för samboende)
- Boendekostnader som sådana, eller skäliga
 - amorteringar och räntor på bostadslån, bolagsvederlag, hyra, el, vattenavgift, annan boendekostnad minus bostadsstöd
 - barnets andel avdrag från närföräldrarnas boendekostnader
- Andra avdrag
 - Särskilda hälsovårdskostnader
 - Kostnader för arbetsresor
 - Skulder (i första hand studielån)
 - Föräldrarnas annan underhållsskyldighet (andra barn och i vissa fall make/maka)
 - Barnets umgängeskostnader (kostnader beaktas inte under 123 euro/månad eller över 246 euro/månad)

Umgängesavdrag

Från underhållsbidraget kan avdras ett umgängesavdrag, om umgänget i medeltal är minst följande:

- 7-9 nätter/mån = 32-37,50 euro
- 10-12 nätter/mån = 42,50-52,50 euro
- 13-15 nätter/mån = 56-63,50 euro

Räknande av underhållets belopp

Underhållsbidrag=

$$\text{barnets behov} \times \frac{\text{betalarens underhållsförmåga}}{\text{föräldrarnas sammanlagda underhållsförmåga}} - \text{umgängesavdrag}$$

Annat gällande underhållet:

- Varje år justeras underhållsbidraget med en indexförhöjning
- Underhållsskyldigheten upphör när barnet fyller 18 år
- Om barnet ändå studerar, kan barnet ansöka om stöd för utbildningskostnader av umgängesföräldern
- Underhållsbidraget kan också betalas som en engångsbetalning
- Make/maka kan ha rätt till underhållsstöd

Indrivning av underhållsbidrag och underhållsstöd

- Om den underhållsskyldige inte betalar enligt underhållsavtal kan närföräldern föra ärendet till utmätning eller ansöka om underhållsstöd från FPA (då sköter FPA indrivningen)
- Underhållsstödet (158,374 euro år 2018) kan ansökas från FPA om
 - Faderskapet inte är fastställt
 - Underhållsbidraget har fastställts under underhållsstödets belopp pga. bristande underhållsförmåga
 - Den underhållsskyldiga missköter betalningen

Statistikuppgifter

- Familjer med en förälder (år 2017) var 22 % av alla barnfamiljer
- Ca. 30 000 barn berörs varje år av föräldrarnas separation
- Största delen av föräldrarna avtalar om barnets ärenden sinsemellan, endast 4 % av ärendena går till tingsrätten
- I 86 % av fallen är modern närförälder
- 16 % av föräldrarna har valt växelvis boende